

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โมเดลใหม่ของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทยที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value - based economy) เพื่อก้าวข้ามกับดักประเทศรายได้ปานกลาง การจัดการศึกษาในยุคนี้จึงต้องมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นกุญแจสำคัญแห่งความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ต้องมีคุณสมบัติที่โดดเด่นเหมาะสม เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์สูงในงานที่ทำ หรือเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ และมีองค์ประกอบความเป็นมืออาชีพ กล่าวคือ มีคุณลักษณะที่ดี มีทักษะยุคใหม่ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ บนพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำพาสถานศึกษาสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถสนองตอบต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับยุคไทยแลนด์ 4.0 (สุบัน มุขระโกษา และคณะ, 2561, หน้า 453) ดังนั้นการใช้วัตกรรมการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นทั้งด้านหลักสูตรที่หลากหลาย หลักสูตรบูรณาการที่สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านสื่อการสอนที่ทันสมัยใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ด้านการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อะและด้านการบริหารจัดการที่อิสระและสอดคล้องกับศักยภาพและความพร้อมของสถานศึกษาและชุมชน (วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ และปิยะนันท์ พริ้งน้อย, 2559, หน้า 56)

การที่สถานศึกษาจะประสบความสำเร็จ และอยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ การค้นพบสิ่งใหม่ ๆ และการสร้างนวัตกรรม จากองค์กรแบบดั้งเดิม (Traditional organization) ที่เน้นการสั่งการจากบนลงล่าง ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ควบคุมสั่งการ และวางแผนการทำงานทั้งหมด ต้องเปลี่ยนลักษณะองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา (องศ์อร ประจันเขตต์, 2557, หน้า 46) ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญโดยเน้นการบริหารจัดการทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร โดยมีเป้าหมายผลลัพธ์คือคุณภาพของผู้เรียนหรือผู้รับบริการจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การนำนวัตกรรมมาใช้ในองค์กรใดองค์กรหนึ่งนั้น ผู้บริหารจำเป็นจะต้องคำนึงถึงการยอมรับและเข้าใจในตัวนวัตกรรมนั้น ๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับนวัตกรรมเพื่อการบริหารสำนักงาน เนื่องจากการปฏิบัติงานในสำนักงานเป็นงานที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรทุก

ฝ่ายเป็นทั้งฝ่ายให้บริการและฝ่ายรับบริการจากบุคคลอื่น ดังนั้น ผู้บริหารทางการศึกษาจะต้องทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมมาใช้ รวมถึงกำหนดบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้นวัตกรรมได้รับการยอมรับและนำมาใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (โสภณา สุตสมบูรณ์, 2561, หน้า 47)

นวัตกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นของการบริหารองค์กรในยุคปัจจุบัน และในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยนวัตกรรมไม่ใช่สิ่งจำเป็นแต่เฉพาะภาคธุรกิจเท่านั้น ภาครัฐก็จำเป็นที่จะต้องมีการนวัตกรรมไว้รองรับการเปลี่ยนแปลง (บุญอนันต์ พิณภัทรทรัพย์, 2555, หน้า 73) ทั้งนี้รวมถึงสถานศึกษาที่เป็นต้นทางของการสร้างทรัพยากรมนุษย์ป้อนให้กับทุกระบบ แต่เมื่อพิจารณาถึงสภาพการจัดการศึกษาของไทย กลับพบว่า การจัดการศึกษาไทยยังมีปัญหา ทั้งในด้านของคุณภาพการศึกษาที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก และต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย คุณภาพของกำลังแรงงานอายุ 15 ปีขึ้นไป ยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษามีสัดส่วนน้อยกว่าประเภทสามัญศึกษา ทำให้มีการขาดแคลนแรงงานระดับกลาง และในด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา มีปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุง เป็นลำดับแรก ดังนั้นจึงต้องมีเครื่องมือสำคัญที่นำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาาระบบการศึกษาดังกล่าว คือ องค์ความรู้และนวัตกรรมที่เหมาะสม โดยนวัตกรรมถูกจัดให้อยู่ในยุทธศาสตร์สำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ทั้งด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การสร้างเสริมคุณภาพชีวิต และการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ดังนั้น นวัตกรรม และความเป็นองค์กรนวัตกรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น (ชูชาติ พวงสมจิตร, 2560, หน้า 5)

องค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่มีการปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงทางกระบวนการบริหารจัดการ รวมไปถึงกระบวนการทางความคิด แล้วทำให้การศึกษา หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม (องค์อร ประจันเขตต์, 2557, หน้า 47) จากการสังเคราะห์องค์ประกอบขององค์กรนวัตกรรมจากแนวคิดและงานวิจัยของ ปวาสิณี สุขเจริญ (2552, หน้า 101) ; สมหมาย ทองมี (2552, หน้า 51) ; ชวน ภารังกุล (2556, หน้า 23) ; ไอริน โรจน์รักษ์ (2558, หน้า 36) ; วุฒิพงษ์ ภัคดิเหลา (2554, หน้า 56) ; อแดร์ (Adair, 1996, pp.195 - 230) ; คริสเตียนเซน (Christiansen, 2000, pp.40 - 81) ; ทิดด์, เบสเซนท์ และพาวิทท์ (Tidd, Bessant & Pavitt, 2001, pp.313 - 340) และ โฮลเดอร์ และแมทเทอร์ (Holder & Matter) (อ้างถึงใน วุฒิพงษ์ ภัคดิเหลา, 2554, หน้า 56) ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความเป็นองค์กรนวัตกรรม

ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม 2) ด้านโครงสร้างองค์กร 3) ด้านบุคคลสำคัญ 4) ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ 5) ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร 6) ด้านการสื่อสาร 7) ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม 8) ด้านปัจจัยภายนอก 9) ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์ และ 10) ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีหน้าที่ในการสนองนโยบายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน โดยยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับชั้น ไปสู่ความเป็นเลิศให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ มีการส่งเสริมการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกทุกโรงเรียน การพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังส่งเสริมความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา มีการกำหนดยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีเป้าหมาย คือ 1) ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างมีคุณภาพ มีความรู้ มีทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 2) ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีสุขภาพที่เหมาะสมตามวัย มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และปรับตัวต่อ เป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี 3) ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ พร้อมก้าวสู่สากลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ พร้อมเข้าสู่สากลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) ครูเป็นผู้เรียนรู้ มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความแม่นยำทางวิชาการ และมีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม และทักษะในการใช้เทคโนโลยี 6) ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเป็นเลิศส่วนบุคคล คิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีสำนึกความรับผิดชอบ (Accountability) และการบริหารแบบร่วมมือ 7) สถานศึกษา มีความเป็นอิสระในการบริหารงานและจัดการเรียนรู้ ร่วมมือกับชุมชนภาคเอกชนและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับพื้นที่ จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ในทุกมิติ เป็นโรงเรียนนวัตกรรม และ 8) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการบริหารงานเชิงบูรณาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม 4.0 โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ การวิจัย และพัฒนาในการขับเคลื่อนคุณภาพ กำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลอย่างมีระบบ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2561ก, หน้า 1 - 8) จากนโยบายระดับชาติ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่วนให้มีความสำคัญกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา เนื่องจาก สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ทุกคนต้องพัฒนาความสามารถของตนเอง เพื่อที่จะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และการสร้างสรรค์นวัตกรรม “องค์กรนวัตกรรม” จึงเป็น

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการพัฒนาสถานศึกษา ด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และส่งเสริมให้ไปสู่เป้าหมายที่มีคุณภาพได้ แต่อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ ทำให้สถานศึกษาบางแห่งไม่สามารถปรับตัวให้เป็นไปตามสถานการณ์ได้ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจาก ตัวบุคคลเอง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นองค์กรนวัตกรรมมากพอ โดยอาจยังเข้าใจว่า นวัตกรรม หมายถึงความถึง งานประดิษฐ์ วัตถุ สิ่งของเพียงอย่างเดียว แต่ในความหมายของนวัตกรรมจริง ๆ แล้ว คือ การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น และส่วนสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น จำนวนครู งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาจเป็นอุปสรรคในการเป็นองค์กรนวัตกรรมด้วย

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางให้สถานศึกษานำไปกำหนดนโยบายในการสร้างองค์กรนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อการพัฒนา และยกระดับการศึกษาของไทยให้ทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และมีความได้เปรียบทางการแข่งขันที่รุนแรง ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน

### ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษารุ่นนี้ทำให้ทราบสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ของสถานศึกษาขนาดเล็ก และใหญ่ ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางใน

การกำหนดนโยบายเพื่อการสร้างองค์กรนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สามารถนำข้อมูลที่ได้กำหนดนโยบายการส่งเสริมสถานศึกษาในสังกัดให้เป็นองค์กรนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

### ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

#### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 161 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2561ข, หน้า 42)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 114 คน ได้มาโดยมาสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

#### 2. ตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สภาพภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรย่อย ดังนี้

2.1.1 เพศ

2.1.2 อายุ

2.1.3 ระดับการศึกษา

2.1.4 ประสบการณ์ในการทำงาน

2.1.5 ขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ประกอบด้วย 10 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านวิสัยทัศน์ร่วม

2.2.2 ด้านโครงสร้างองค์กร

2.2.3 ด้านบุคคลสำคัญ

2.2.4 ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

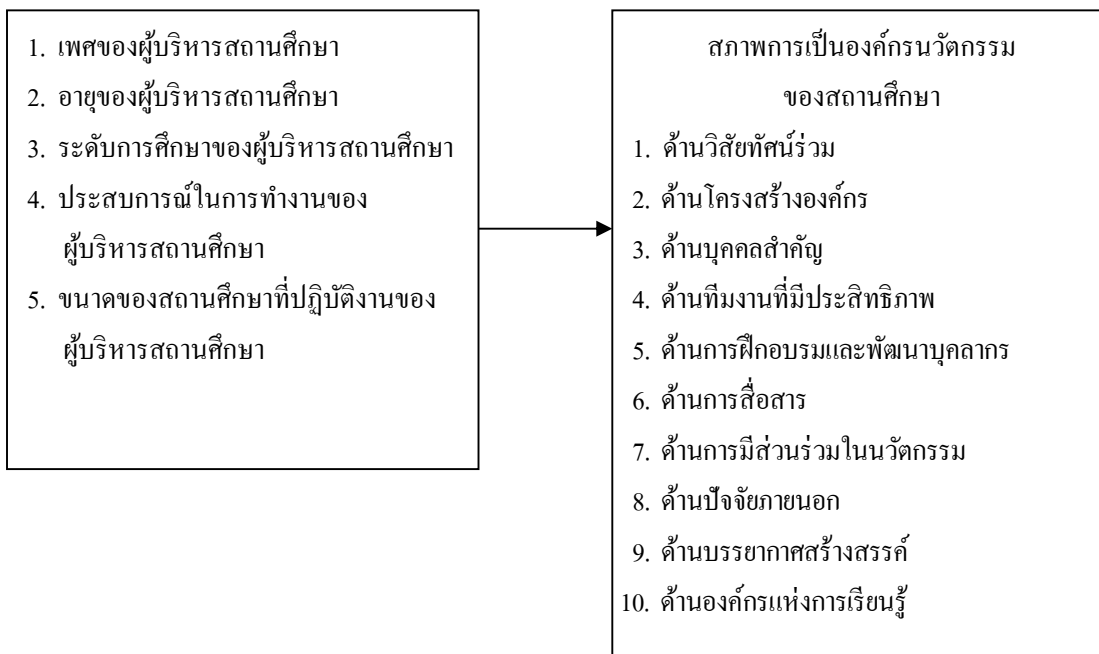
- 2.2.5 ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร
- 2.2.6 ด้านการสื่อสาร
- 2.2.7 ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม
- 2.2.8 ด้านปัจจัยภายนอก
- 2.2.9 ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์
- 2.2.10 ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้

### กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา จากการสังเคราะห์แนวคิด และงานวิจัยของนักวิชาการ ดังนี้ ปวาสินี สุขเจริญ (2552, หน้า 101) ; สมหมาย ทองมี (2552, หน้า 51); ชวน ภารังกุล (2556, หน้า 23) ; ไอริน โรจน์รักษ์ (2558, หน้า 36) ; วุฒิพงษ์ ภัคดีเหล่า (2554, หน้า 56) ; อแดร์ (Adair, 1996, pp.195 - 230) ; คริสเตียนเซน (Christiansen, 2000, pp.40 - 81) ; ทิดด์ เบสเซนท์ และพาวิตท์ (Tidd, Bessant & Pavitt, 2001, pp.313 - 340) และ โฮลเดอร์ และแมทเทอร์ (Holder & Matter, 2008) (อ้างอิงใน วุฒิพงษ์ ภัคดีเหล่า, 2554, หน้า 56) ผู้วิจัยจึงสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม 2) ด้านโครงสร้างองค์กร 3) ด้านบุคคลสำคัญ 4) ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ 5) ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร 6) ด้านการสื่อสาร 7) ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม 8) ด้านปัจจัยภายนอก 9) ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์ และ 10) ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ แสดงดังภาพประกอบ 1

## ตัวแปรอิสระ

## ตัวแปรตาม



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

## นิยามศัพท์เฉพาะ

**สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา** หมายถึง สถานศึกษาที่มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงทางกระบวนการบริหารจัดการ รวมไปถึงกระบวนการทางความคิด แล้วทำให้การศึกษาหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม 2) ด้านโครงสร้างองค์กร 3) ด้านบุคคลสำคัญ 4) ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ 5) ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร 6) ด้านการสื่อสาร 7) ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม 8) ด้านปัจจัยภายนอก 9) ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์ และ 10) ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

**ด้านวิสัยทัศน์ร่วม** หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร นำวิสัยทัศน์กำหนดเป็นแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กรนวัตกรรม สื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านนวัตกรรมให้ครูรับรู้และเข้าใจอย่างชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจให้ครูสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอนที่ดีขึ้น และจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้ครูได้ร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรม

**ด้านโครงสร้างองค์กร** หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีโครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่นและมีอิสระเพื่อความคล่องตัว กำหนดบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบของครูไว้อย่างชัดเจน มอบอำนาจการตัดสินใจให้กับครูตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเหมาะสม มีสายบังคับบัญชาที่ไม่ซับซ้อน และมีระบบการติดต่อสื่อสารตลอดจนการประสานงานภายในองค์กรที่เหมาะสม และรวดเร็ว

**ด้านบุคคลสำคัญ** หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มีความมุ่งมั่น สนใจ ใฝ่หาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมในการทำงานร่วมกันอยู่เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเชื่อมั่นในความสามารถทางศักยภาพของครูที่มีอยู่ สนับสนุนงบประมาณ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิด และการคิดสร้างสรรค์

**ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ** หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูทำงานร่วมกันด้วยความเข้าใจ ความผูกพัน ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ให้ความช่วยเหลือ มีความเชื่อใจ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันนำไปสู่การสื่อสารที่ดีในทีมงาน มีผู้ประสานงานภายในทีมงานเพื่อลดการขัดแย้ง มีวิธีการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการทบทวนการปฏิบัติงานในทีมงานอย่างสม่ำเสมอ

**ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร** หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการฝึกอบรม และพัฒนาครูให้มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ กำหนดให้นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของแผนพัฒนา และการฝึกอบรมขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกระตุ้น และส่งเสริมให้มีการผสมผสานความคิดจากฝ่ายต่าง ๆ และสนับสนุนและส่งเสริมผู้คิดค้นนวัตกรรม

**ด้านการสื่อสาร** หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีรูปแบบและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายให้ครูสามารถเข้าถึงนวัตกรรมได้ ส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการสื่อสารภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดกับสถานศึกษาอื่น ๆ และมีการรวบรวมข้อมูลและสนับสนุนให้เป็นนวัตกรรม

**ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม** หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ของนวัตกรรม มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนโครงการนวัตกรรม การวิเคราะห์ และปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การกำหนดกฎระเบียบ และแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ หรือการสร้างสรรค์นวัตกรรม



**ด้านปัจจัยภายนอก** หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่เปิดกว้างและรับรู้สิ่งกระตุ้นจากภายนอก ซึ่งเป็นอุปสรรค และโอกาสของสถานศึกษา เช่น นโยบายของรัฐบาล สภาพเศรษฐกิจ ความคิดเห็นของผู้ปกครอง และชุมชน เป็นต้น มีช่องทางสื่อสารกับผู้ปกครอง และชุมชนที่หลากหลายและรวดเร็ว รับฟังและสำรวจความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ นำความคิดเห็นจากผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางองค์กร จัดกิจกรรมหรือโครงการที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง และชุมชน และประสานความร่วมมือกับเครือข่ายสถานศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน

**ด้านบรรยากาศสร้างสรรค์** หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้มีการแสดงออกริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ครูที่ทำงานผิดพลาดได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขในการทำงาน และให้กำลังใจในการทำงาน รวมทั้งให้รางวัลบุคคลที่ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำปรึกษากับครูก่อนการตัดสินใจทำงานที่เสี่ยงต่อความผิดพลาด เป็นการสร้างความรู้สึกลดอคติในการปฏิบัติงาน จัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ครูทุกคนเป็นผู้ร่วมงานที่ดี มีความเป็นมิตร มีการชื่นชมซึ่งกันและกัน เอื้อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และส่งเสริมกิจกรรมที่มีการพบปะ ประชุมงาน และทำกิจกรรมร่วมกัน

**ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้** หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเกี่ยวข้องกับวงจรแห่งการเรียนรู้ มีนโยบายมุ่งพัฒนาครูให้มีศักยภาพ มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรม มีช่องทางการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ของครูในสถานศึกษา เช่น มีเว็บไซต์สำหรับเก็บองค์ความรู้ต่าง ๆ ของสถานศึกษา คลังข้อสอบงานวิจัย เป็นต้น ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนการเรียนรู้โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา

**ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

**สถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน และจำนวนครูในสถานศึกษา

**เพศ** หมายถึง การแบ่งแยกประเภทที่สังคมสร้างขึ้น เพื่อกำหนดว่าเป็นหญิงหรือเป็นชาย

อายุ หมายถึง ช่วงเวลาที่ผู้บริหารสถานศึกษามีชีวิตอยู่ ได้แก่ 30 - 40 ปี 41 - 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จการศึกษา ได้แก่ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง จำนวนปีที่ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานด้านการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ น้อยกว่า 5 ปี 5 - 10 ปี และ มากกว่า 10 ปี

ขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน หมายถึง ขนาดของโรงเรียน โดยจำแนกตามจำนวนนักเรียน คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก มีนักเรียน 1 - 120 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีนักเรียน 121 - 1,500 คน

### สมมติฐานการวิจัย

จากแนวคิดของ ดวงอุมา โสภา (อ้างถึงใน อัมพาพร นพรัตน์, 2558, หน้า 9) ได้สรุปว่า ปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเหมือน หรือแตกต่างกัน ที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ ความสมบูรณ์ของอวัยวะต่าง ๆ คุณภาพของสมอง ระดับการศึกษา มีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น คนที่มีความรู้มากมักมีความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่ ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น นอกจากนี้งานวิจัยของ พรธิดา เมฆวาท (2559, หน้า 159 - 177) ซึ่งให้เห็นว่า สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ กัญญาณพัชร เพิ่มพูล (2561, หน้า 415) ซึ่งให้เห็นว่า ครูที่มี อายุ และขนาดสถานศึกษาที่สังกัดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานสู่องค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา แตกต่างกัน

### ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ได้ข้อมูลสารสนเทศที่นำไปกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาในสังกัด

2. สถานศึกษาได้ข้อมูลสารสนเทศสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา ซึ่งสามารถนำไปกำหนดนโยบายการพัฒนา และปรับปรุงการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรม
3. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ได้ข้อมูลสารสนเทศไปกำหนดนโยบายการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา